

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

Egy álom vége?

A bevándorlók társadalmi beilleszkedésének kudarca láttán számos európai vezető kész sutba vágni a multikulturalizmus politikáját. Pedig talán éppen az a baj, hogy azt lényegében sohasem alkalmazták.

tást kérni és kérdezni is, de minimum a beadás előtt négy nappal – vagyis a felhívás megjelenése előtt két nappal – kellett volna a kérdéseket megfogalmazni. Sebestyén Attila elismeri: a tendert valóban gyorsan bonyolították le, amit a hatályos központosított közbeszerzési keretmegállapodás tett lehetővé. Vagyis a keret által beazonosítható termékkörből választották ki a versenyben kialakítható legalacsonyabb áru gépeket, ezek pedig rendelkezésre álltak a szállítóknál. Nem véletlen – folytatta a vezető –, hogy a piaci szereplők nem kifogásolták meg az eljárást a Közbeszerzési Döntőbizottságnál.

JÖVŐIDŐBEN. Hamarosan lezárul a házlatra szóló tender is, még a pályázatok értelmezése, pontosítása zajlik. Teljesen nyitott viszont az alkalmazásszállítási tender, amelynek furcsasága, hogy még jövő időben beszél 2009-ről és 2010-ről. Sebestyén Attila elmondása szerint a BVOP 2009-ben adta be a pályázatot; a részvétel felméréséhez valóban az ekkor készült anyagot osztották ki, de ezt természetesen aktualizálják az eljárás második szakaszában, amelyben az állva maradt érdeklődők a tényleges műszaki követelményeket kapják meg ajánlatuk összeállításához.

A nagy fejlesztést igénylő – bár a kiírásban csak bő két oldalon, menüponos felsorolással specifikált – szisztéma több ponton is kibővülne. Kerülne bele például egészségügyi blokk (a büntetés-végrehajtás ilyen intézményeket is működtet), a fogvatartotti rendszerbe pedig foglalkoztatási, ételmezési, letéti és fényképmodult építenének. A teljessé váló human rendszer egyik specialitása a szolgátszervezést automatizáló megoldás lenne. Az igények nagyok, ugyanakkor forrásaink szerint a szolgálatok beosztása nehezen elektronizálható. A büntetés-végrehajtás személyi állománya csak 95 százalékos feltöltöttségű, ezért nem könnyű mindig megfelelni a törvényi előírásoknak. Mindezt előre programozni nehéz, kulcsrakész megoldás nincs.

A pályázat kétfordulós, május 6-án zárult az első kör. Négy szállítót kiválasztanak a jelentkezők közül, utána kell műszaki ajánlatot tenni. A túlekedés borítékolható.

BRÜCKNER GERGELY

Világszerte a kulturális és faji sokszínűség elfogadására épülő társadalmi modell diadalaként ünnepezték a francia labdarúgó válogatottat, amikor előbb 1998-ban, az ország történetében első ízben, elhódította a világbajnoki címet, majd két évvel később az Európa-bajnokságon is diadalmaskodott. Az algériai származású Zinedine Zidane, a guadaloupei születésű Lilian Thuram, vagy a Szenegálban világra jött, később honosított Patrick Vieira neve végleg összeforrta a francia futball sikerkorszakával. Mindez pedig azt a – meglehet, hamis – benyomást keltette, hogy bőrszínétől és származásától függetlenül minden franciának azonos esélye van a felemelkedésre.

FUTBALLRASSZIZMUS. Ezt a már-már idilli képet zúzta össze brutalisan néhány nappal ezelőtt az a botrány, amely a francia labdarúgó szövetség több vezető funkcionáriusát, köztük Laurent Blanc-t, a francia aranycsapat egykori tagját, a felnőtt válogatott szövetségi kapitányát a rasszizmus gyanújába keverte. Az utánpótlásért felelős egyik szövetségi tisztségviselő és a felnőttek kapitánya ugyanis egy, nem a nyilvánosságnak szánt beszélgetésben arról diskurált: célszerű lenne hallgatólagos kvótákkal korlátozni az afrikai és arab származású fiatal játékosok számát a különböző korosztályos csapatokban.

Franciaország most ettől a botránytól hangos, s a történeteket számos elemző nyomban összekapcsolta a szélesebb társadalmi trendekkel: a növekvő idegen- és bevándorlás-ellenességgel, az erre épí-

tő szélsőjobboldal előretörésével és a multikulturális társadalmi modell kudarcairól szóló kijelentésekkel. Nyugat-Európa azon országainak a vezetői, ahol számottevő a muzulmán vallású kisebbség, az elmúlt hónapokban egymás után nyilatkoztak meg hasonló szellemben, s tették le a garast az asszimiláció mellett.

Elsőként Angela Merkel német kancellár temette a multikulturalizmust egy élénk

visszhangot kiváltó, még tavaly októberben elmondott beszédeben. Am azóta Nicolas Sarkozy francia köztársasági elnök, James Cameron brit és Yves Leterme belga kormányfő is hasonló hurokat pengetett. Közülük is talán a jövőre újválasztási harc elé néző Sarkozy akcióiban érhető tetten leginkább a radikális elmozdulás a rendpártiság és a bevándorlók szemben érvényesítendő korlátozó politika irányába. Esetében már ezt mutatta a Kelet-Európából érkezett romákkal szemben tavaly nyáron alkalmazott durva fellépés is. A népszerűségének mélypontján lévő elnök a bevándorlók irányában mutatott erőfitogtatással azoknak a választóknak üzen, akik a legutóbbi közvélemény-kutatások tanulsága szerint növekvő számban pártolnak át Marie Le Penhez, a szélsőjobboldali Francia Nemzeti Front új vezéréhez.

SOHASEM MŰKÖDÖTT. A témát régóta kutató Dirk Jacobs belga szociológusprofesszor szerint azonban a helyzet

korántsem ennyire egyszerű. Úgy véli, Sarkozy, Merkel vagy éppen saját honfitársa, Leterme olyan politika felett mondott végítéletet, amely ezekben az országokban sohasem működött. „A multikulturalizmus intézményesített formája Európában eddig csak Nagy-Britanniában, Hollandiában és Svédországban létezett, a többi említett országban nem” – mutatott rá a Figyelőnek. Franciaországban a hivatalos államfilozófia az egyének (és nem etnikumok) köztársasághoz való személyes kötődését vallja, és Belgium francia ajkú részét, Vallóniát is a beolvastás felé hajló francia modell hatja át. A franciák esetében ez a politika olyan értelemben sikeresnek bizonyult, hogy az országba az évtizedek során bevándorolt afrikaiak és arabok között is elég magas azoknak az aránya, akik franciáknak vallják magukat. A néhány évvel ezelőtti emlékezetes Párizs környéki gettóházadások főszereplői sem kisebbségi vagy kulturális jogaik elismeréséért csaptak össze heteken át a rendőrökkel, hanem szociális helyzetükkel va-

Még a technológiai fejlődés is az integráció ellen hat: a kábeltévék megjelenése óta a bevándorlók nagy része csak az anyaországi csatornákat nézi.

ló elégedetlenségük miatt. Valamint éppen azért, hogy teljes értékű francia polgárokként kezeljék őket.

Anne Morelli történész, az Université Libre de Bruxelles tanára szerint Európa legtöbb országában sohasem élt homogén nemzet; mindig volt egy domináns etnikum, továbbá voltak a neki alárendelt népcsoportok. Az 1960-as években lejátszódott népvándorlással azonban a helyitől nagyon eltérő vallású és kultúrájú kisebbségek jelentek meg Nyugat-Európában. S az akkori migránsok társadalmi beilleszkedését illetően néhány évtized elteltével sem túl hízelgő a mérleg, sőt, bizonyos értelemben még visszalépés is történt az akkori helyzethez képest. Morelli, aki maga is olasz bevándorló család gyermeke, a Belgiumban élő, már belgának született fiatal marokóiak, törökök és olaszok körében tapasztalható rendkívül magas munkanélküliség okaira kereste a választ. Arra a meglepő következtetésre jutott, hogy a belga társadalomba egyébként kulturálisan és egyéb okokból könnyebben beilleszkedő olaszok körében is még mindig körülbelül kétszer akkora a munkanélküliek száma, mint az „öslakó” belgák sorában. (Belgiumban jelenleg körülbelül 300 ezer, még a negyvenes években idevándorolt, továbbá 180 ezer itáliai állampolgársággal rendelkező olasz él.)

E csoportokat alapvetően nem olasz, török, vagy marokkói származásuk miatt éri diszkrimináció a belga munkaerőpiacon, hanem azért, mert eleve „szegények leszármazottai”. Vagyis olyan társadalmi hátrányt cipelnek magukkal, amelyet még az elődeik vettek a hátukra az öslakosság által lenézett munkák elvál-

AZ 1998-AS VILÁGBAJNOK FRANCIA VÁLOGATOTT EGY 2008-AS GÁLAMECCS ELŐTT.

A multikulturális modell felett is elszállt az idő?

lalásával. Ez a társadalmi előítéletekkel párosulva – a helyi munkaadók még a teljesen azonos végzettséggel rendelkező pályázók közül is inkább egy hozzájuk kulturálisan közelebb álló belgát alkalmaznak – Anne Morelli szerint szociális szűrőt hoz létre, és meggátolja az egykori bevándorlók gyermekeinek és unokáinak a felkapaszkodását a társadalmi ranglétrán. Természetesen akadnak kivételek, de ezek a professzor véleménye szerint inkább szerencsés véletlenek.

A szegregáció már iskolás korban elkezdődik, hiszen az arabok és az afrikaiak gyermekei zömében a helyi szóhasználatban csak „poubelle”, azaz „szemetkosár” néven emlegetett iskolákba járnak. Az egyetemi tanár saját praxisában azt tapasztalja, hogy ha el is jutnak arab diákok az egyetemre, többségük az első év után kibukik, ami nyilván azzal függhet össze, hogy nem kaptak eléggé színvonalas középiskolai oktatást. „Vallóniában a bevándorlók fele nem tesz szert az alapfokú matematikai ismeretekre. El tudja képzelni, hogy felnőtté válva milyen állásokra pályázhatnak?” – jegyzi meg a szociológus Dirk Jacobs.

Az őslakosok és az „új belgák” között – és itt nem csak a fiatalokról van szó – alig van keveredés. Ahogyan Morelli fogalmaz: „A kapcsolatok a minimumra szűlyedtek.” Sajátos módon időként a technológiai fejlődés is ezeket a tendenciákat erősíti. A kábeltévék megjelenése óta az itteni törökök nagy része csak a török csatornákat nézi, de még férjet, illetve feleséget is gyakran az egykori anyaországból hoznak.

A Figyelőnek nyilatkozó kutatók elismerik, hogy Belgium és más országok is komoly hibát követtek el, amikor nem tet-

tek nagyobb erőfeszítéseket az idők folyamán a főleg marokkói bevándorlók társadalmi integrálására. A hetvenes-nyolcvanas években érkezettek számára nem biztosítottak például állami nyelvoktatást. Annak érdekében, nehogy még egyszer ugyanebbe a hibába essenek, több nyugat-európai ország és Belgium flamandok lakta régiója nyelvtanfolyamokra küldi az újonnan érkező bevándorlókat, könnyebbé téve számukra az elhelyezkedést új hazájukban.

Az évtizedeken át a multikulturális modellt magukénak valló és azt tevélegesen is előmozdító (a munkaszüneti napokat például az adott kisebbség kulturális sajátosságaihoz hozzáigazító) európai államok most látványosan szakítani akarnak a múlttal. David Cameron ezt azzal indokolta, hogy az eddig követett gyakorlat nem szolgálta a bevándorlók beilleszkedését, nem járult hozzá a nemzeti identitás megerősödéséhez és elősegítette a radikális iszlám terjedését. A brit miniszterelnökkel egyetértők szerint a végtelen nagy liberalizmusnak az lett a vége, hogy a különböző etnikai közösségek egymás mellett élnek, ki-ki a saját világában és szokásainak hódolva, mit sem törődve a többségi társadalomba való beilleszkedéssel.

HOLLAND FORDULAT. A leglátványosabb fordulatot az utóbbi néhány évben Hollandia hajtotta végre, amelynek lakosságát a 2000-es évek első felében mélyen megrendítette két brutális gyilkosság. Ezek áldozatai ismert holland közéleti személyiségek voltak, a populisták politikusa Pim Fortuyn és az iszlámmal szemben ugyancsak rendkívül kritikus Theo van Gogh filmrendező. Az egyik elkövető egy holland

szélsőbaloldali aktivista volt, a másik egy arab fundamentalista. Részben a merényletek hatására az addig nagyon toleráns holland hivatalos politika napjainkban gyökeres változásokon megy keresztül. Mindez nem igaz a lakosság hozzáállására, mert az – miként arra Anne Morelli felhívja a figyelmet – igazából sohasem volt pozitív a multikulturális társadalmat illetően. A régi modellt azóta, főleg országos szinten, elkezdték átalakítani, megnehezítve az állampolgárság megszerzését és a bevándorlók esetében a családintegrációt. Mindkettőt szigorú nyelvvizsgálóhoz kötik, olyan kemény elvárásokkal, amelyeknek egy közelmúltban végzett felmérés szerint a holland anyanyelvűek 33 százaléka sem lenne képes megfelelni. „Az új kormány majdnem rendszeresen azt az üzenetet fogalmazza meg, hogy a bevándorló populáció tagjai nem tekinthetők igazi hollandoknak” – hangsúlyozza Dirk Jacobs.

Egyesek ugyanakkor helytelenítik, hogy a kultúrák sokszínűségét valló társadalom modelljét hibáztatják az idegenek sikertelen integrációjáért. Közéjük tartozik Daniel G. Ross kanadai történész, annak az országnak az állampolgára, amely talán az egész világon a legmesszebbre jutott a multikulturalizmus megvalósításában. Ross szerint vagy olyan politika lesz, amely képes a kulturális különbségek kezelésére és az új bevándorlók demokratikus módon történő integrálására, vagy a korlátozáshoz és a kizáráshoz folyamodnak, ami ugyanolyan következményekhez vezet, amilyeneket Cameron emlegetett. A kutató – egyik blogbejegyzése szerint – úgy véli, a szociális elidegenítés és az etnikai alapú szegregáció a fő probléma. Ezek azonban inkább a rasszizmus-

Bevándorlók integrálása

A British Council és a Migration Policy Group integrációs politikai indexe 1-től 100-ig terjedő skálán helyezi el az országokat. A vizsgált szempontok között a munkaerő-piaci mobilitás, a családintegráció, az oktatás, a politikai részvétel, a hosszú idejű tartózkodás, az állampolgársághoz való hozzájutás és a diszkrimináció-mentesség is megtalálható. A magasabb érték a bevándorlók számára kedvezőbb helyzetet jelez. Néhány európai példa:

Svédország	Portugália	Finnország
83 pont	79 pont	69 pont

**BURKÁT VISELŐ NŐ
BELGIUMBAN.**
Betiltott hagyományok

nak, az állam tétlenségének és gazdasági tényezőknél tudhatók be, nem pedig a multikulturális modell fiasójának, aho-

gyan azt manapság számos európai vezető hangoztatja. „A nemzeti azonosságát megerősítésére szóló felhívások po-

zitivak, de felmerül egy kérdés: milyen identitásról van szó? Ki lesz ebből kizárva? A XX. századdal foglalkozó történészként összerendeznek, valahányszor a nemzeti identitás kialakításának kérdése szóba kerül” – aggódik Daniel G. Ross.

INTEGRÁCIÓS ÉLLOVASOK. A bevándorlóknak a jelenleginél sikeresebb beilleszkedését célzó politikákkal szemben ugyanakkor nehéz észérveket felhozni. Szakértők szerint ezt az is megnehezíti, hogy az integráció kritériumai országról országra változnak. És ennek megfelelően a többiek számára igazodási pontnak számító államok névsora is változatos. A kutatók úgy tartják: a bevándorlók munkaerő-piaci integrációjában Németország viszi a prímet; az oktatás terén Finnország a minta; Svédországban a legnagyobb a befogadó készség; a más országokból és kultúrákból érkezők és családtagjaik jogainak biztosításában pedig Portugália és Finnország jár az élen.

Michael Emerson, a the Centre for European Policy Studies nevű brüsszeli kutatóintézet veterán szakértője szerint létezik azonban egy arany középut az eddig nem túl sikeres multikulturális modell és a kockázatoktól sem mentes teljes beolvadás között. Ezt ő interkulturális politikának nevezi, s a bevándorlókkal szemben támasztott köteleességek és a számukra biztosított jogok közötti egyensúlyon alapulna. Emerson ugyanakkor nem foglal állást például arról, hogy ebben az átmeneti rendszerben helye lenne-e a viselőjének arcát teljesen, vagy majdnem teljesen eltakaró burkának, amelynek közteren való viselését nemrég Franciaországban és Belgiumban is betiltották.

GYÉVAI ZOLTÁN, BRÜSSZEL

Hollandia	Belgium	Németország	Nagy-Britannia	Magyarország	Lettország
68 pont	67 pont	57 pont	57 pont	45 pont	31 pont